

DEPARTEMENT WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID & GEZIN

Zorginspectie
Koning Albert II-laan 35 bus 31
1030 BRUSSEL
T 02 553 34 34
F 02 553 34 35
contact@zorginspectie.be

VRIJHEIDSBEPERKENDE MAATREGELEN IN BIJZONDERE JEUGDZORG

ORGANISATIE

Naam	OOOC Luein
Adres	Dorp Oost 101 9080 Lochristi
Telefoon	09 355 72 57
E-mail	XXXX

INRICHTENDE MACHT

Naam	OOOC Luein
Juridische vorm	VZW
Adres	Dorp Oost 101 9080 Lochristi
Telefoon	09 355 72 57
E-mail	XXXX

INSPECTIEPUNT

Naam	OOOC Luein
Adres	Dorp Oost 101 9080 Lochristi

OPDRACHT

Nummer	O- 2017-MAPU- 0304
Datum	05/05/2017
Inspecteur	XXXX
	XXXX

VERSLAG

Nummer	V- 2017- CHKN- 0028
Datum	12 juni 2017

INSPECTIEBEZOEK

Onaangekondigd bezoek	op 7 juni 2017 van 9 u tot 16.30 u.
--------------------------	--

Reden:	Inspectie vrijheidsbeperkende maatregelen
Gesprekspartners:	XXXX, psycholoog De hoofdbegeleider van de twee leefgroepen 5 jongeren

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Toezicht door Zorginspectie	4
1.1.1	Doelstellingen	4
1.1.2	Doelgroep	4
1.1.3	Kader.....	4
1.2	Inspectieproces	6
1.2.1	Vorbereiding	6
1.2.2	Plaatsbezoeken.....	6
1.2.3	Bronnen	6
1.2.4	Verslag	6
1.2.5	Beleidsrapport	6
1.3	Lijst met definities / Verklarende woordenlijst	6
2	Situering van de voorziening	9
2.1	Erkenningsgegevens	9
2.2	Bezetting dag van de inspectie	9
3	OOOC Luein	10
3.1	Preventief Beleid	10
3.1.1	Agressiepreventiebeleid	10
3.1.1.1	Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen	10
3.1.1.2	De-escalatie	11
3.1.2	Het verbeteren van ervaringen van de jongeren	12
3.1.2.1	Leefregels.....	12
3.1.2.2	Contact met de buitenwereld	14
3.1.3	Betrokkenheid van jongeren	14
3.1.4	Inscholing van nieuwe medewerkers	15
3.1.5	Opvang na incidenten	16
3.2	Afzondering en separatie	17
3.2.1	Beleid en Procedure.....	17
3.2.2	Toepassing in de praktijk	18
3.2.3	Infrastructuur van de afzonderingskamer	18
3.3	Fixatie	19
3.3.1	Beleid en Procedures	19
3.3.2	Toepassing in de praktijk	20
3.4	Verbeterbeleid.....	20
3.4.1	Verzamelen van informatie	20
3.4.1.1	Preventief klimaat.....	20
3.4.1.2	Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren	21

3.4.2	Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal.....	22
4	Conclusie	23
4.1	Sterke punten	23
4.2	Verbetermogelijkheden.....	23

1 INLEIDING

1.1 TOEZICHT DOOR ZORGINSPECTIE

1.1.1 Doelstellingen

In uitvoering van de beleidsbrief van minister Vandeuren, waarin vermeld staat “Met betrekking tot vrijheidsberovende maatregelen zal een thematische inspectie opgezet worden in de verschillende betrokken sectoren.”, start Zorginspectie in 2017 met een thematische inspectieronde rond vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg. In 2016 werd deze inspectie gestart in de ziekenhuizen, meer bepaald in de psychiatrische afdelingen voor kinderen en jongeren.

Waarom deze inspectieronde over vrijheidsbeperkende maatregelen (VBM)?

- Het is een thema waarrond een grote maatschappelijke bekommernis bestaat, met regelmatige belangstelling in de actualiteit.
- We willen samen met de sector de praktijk in kaart brengen, om te bekijken of en waar er verbeterpunten te vinden zijn en welke good practices inspirerend kunnen werken.
- Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader over vrijheidsbeperkende maatregelen. We hopen dat onze bevindingen een input kunnen geven om verder na te denken over dergelijk kader.
- We willen input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

Doelstellingen van deze inspectieronde zijn:

- zicht krijgen op een belangrijk deelaspect van de kwaliteit van zorg,
- knelpunten kennen en objectiveren,
- de sector ondersteunen in zijn verbeterbeleid,
- het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen doen dalen tot een strikt minimum,
- rapporteren aan de sector over de stand van zaken,
- rapporteren aan de burgers,
- input geven voor de opmaak van een referentiekader over het onderwerp vrijheidsbeperkende maatregelen in de bijzondere Jeugdzorg
- input geven voor de opmaak van een sectoroverschrijdend referentiekader over dit onderwerp.

1.1.2 Doelgroep

In de Bijzondere Jeugdzorg vindt deze inspectieronde plaats in alle afdelingen van de gemeenschapsinstellingen en in het Vlaams Detentiecentrum De Wijngaard; in de Onthaal-, Oriëntatie- en Observatiecentra (OOOC's) en in de Proeftuinen.

1.1.3 Kader

Er is in Vlaanderen geen specifiek referentiekader voorhanden over vrijheidsbeperkende maatregelen in de Bijzondere Jeugdzorg.

Als achtergrond bij deze inspectieronde werden volgende wetgeving en richtlijnen gebruikt:

- BVR 13 juli 1994 inzake de erkenningsvoorwaarden en de subsidiënormen voor de voorzieningen van de bijzondere jeugdbijstand, zoals gewijzigd
- Decreet betreffende de Rechtspositie van de Minderjarige in de Integrale Jeugdhulp
<http://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/02-algemeen/index.htm>

- NICE guideline, Violence and Agression: short-term management in mental health, health and community setting, mei 2015
www.nice.org.uk/guidance/ng10

Volgende uitgangspunten worden voorop gesteld:

- Afzondering en separatie mogen als maatregel enkel gehanteerd worden in geval van acuut en ernstig gevaar, voor de jongere zelf of voor anderen en in geval van materiaalvernietiging.
- De indicaties voor de afzondering en separatie dienen in detail genoteerd te worden in het dossier.
- Afzondering, separatie en fixatie worden niet toegepast bij kinderen jonger dan 12 jaar.
- Er wordt geen gebruik gemaakt van de combinatie van afzondering en fixatie.
- Notities in het dossier tonen de multidisciplinaire evaluatie aan na de afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 30 minuten verhoogd toezicht is op de jongere in afzondering of separatie.
- Notities in het dossier tonen aan dat er minstens om de 60 minuten persoonlijk contact is door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.

1.2 INSPECTIEPROCES

1.2.1 Voorbereiding

In een eerste fase werd een informatiemoment met alle voorzieningen en instellingen uit deze inspectieronde georganiseerd. In dit informatiemoment werden alle voorzieningen op de hoogte gebracht van gegevens die tijdens de inspectie worden opgevraagd die misschien niet bij elke medewerker van de afdeling gekend zijn. Zorginspectie vroeg aan de voorzieningen en instellingen om deze gegevens op voorhand klaar te houden. Een lijst met deze gegevens werd ter beschikking gesteld aan alle geïnspecteerde voorzieningen en instellingen.

1.2.2 Plaatsbezoeken

De inspecties ter plaatse zijn onaangekondigd; de keuze voor onaangekondigd inspecteren heeft als meerwaarde dat we beter zicht krijgen op de dagdagelijks geleverde zorg. We zijn daarbij niet enkel geïnteresseerd in vrijheidsberovende en vrijheidsbeperkende maatregelen, maar ook in het preventief beleid en het verbeterbeleid dat gevoerd wordt.

1.2.3 Bronnen

De vaststellingen zijn gebaseerd op gesprekken met medewerkers en jongeren, op inzage in procedures en in dossiers, op inzage van cijfergegevens en vergaderverslagen.

1.2.4 Verslag

In het laatste hoofdstuk van dit verslag (Conclusie) wordt een overzicht gegeven van de sterke punten en de verbeterpunten in het beleid en de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen.

Het ontwerpverslag wordt per e-mail bezorgd aan de voorziening. Vervolgens is een periode van 14 kalenderdagen voorzien om opmerkingen en bedenkingen bij de bevindingen in het inspectieverslag via een gemotiveerde reactienota te formuleren. Op basis hiervan kan het ontwerpverslag aangepast worden.

In het kader van de actieve openbaarheid zal Zorginspectie alle inspectieverslagen publiceren op de website www.departementwvg.be. Dergelijke werkwijze bevordert de transparantie over inspectieresultaten en laat toe om de aandacht voor kwaliteit en veiligheid van zorg in de geïnspecteerde instellingen en voorzieningen te verlevendigen. We hopen dat de betreffende instellingen en voorzieningen hierdoor openlijker en actiever gaan communiceren over hun toezichtresultaten en bijhorende verbeteracties.

1.2.5 Beleidsrapport

Zorginspectie maakt een beleidsrapport op bij het afronden van de inspecties m.b.t. vrijheidsbeperkende maatregelen bij jongeren in de verschillende sectoren. In dit beleidsrapport worden de belangrijkste inspectievaststellingen gegroepeerd en besproken.

Dit rapport kan een rol spelen bij het uitwerken of herwerken van het referentiekader voor de betrokken sectoren, maar ook instellingen en voorzieningen én het beleid kunnen hiermee aan de slag.

1.3 LIJST MET DEFINITIES / VERKLARENDE WOORDENLIJST

- Vrijheidsbeperkende maatregelen zijn alle (therapeutische of opvoedkundige) maatregelen die een beperking van de keuzevrijheid en/of de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden, inclusief beperkingen qua contact met de buitenwereld.

- Vrijheidsberovende maatregelen zijn alle therapeutische of opvoedkundige maatregelen die een beperking van de bewegingsvrijheid van de jongere inhouden. Vrijheidsberoving is het ontnemen van de vrijheid om te bewegen (een sterke ruimtelijke inperking van bewegingsvrijheid), bv. door opsluiting (bv. tijdens afzondering) of door het gebruik van fixatiemateriaal.
De begrippen vrijheidsberoving en vrijheidsbeperking onderscheiden zich van elkaar in graad of intensiteit, maar verschillen niet fundamenteel. Vrijheidsbeperking is breder omschreven en omvat alle vrijheidsberoving.
- Afzondering is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere onder te brengen in een daartoe speciaal voorziene afzonderingskamer, al dan niet met fixatie, indien de fysische en psychische integriteit van deze persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- Separatie is het geheel van maatregelen dat genomen wordt om een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte (maar niet de afzonderingskamer) met een afgesloten deur, indien de fysische en/of psychische integriteit van de persoon of anderen acuut gevaar loopt en er geen enkel ander therapeutisch of opvoedkundig alternatief beschikbaar is.
- Fixatie is elke handeling of gebruik van materiaal die de bewegingsvrijheid beperkt en niet gemakkelijk kan worden verwijderd.
 - Fysieke interventie: direct lichamelijk contact dat de bewegingsvrijheid van een persoon beperkt, verhindert of belemmert met als doel de fysieke en/of psychische integriteit van de persoon zelf of andere personen te vrijwaren. Het gaat over een interventie waarbij de persoon door meerdere hulpverleners op een deskundige (veilige en humane) wijze vastgehouden wordt om de bewegingsvrijheid sterk of volledig te beperken. Het kan gaan over het immobiliseren van de persoon (tot de zelfcontrole herwonnen is) of over op een fysiek gecontroleerde wijze de persoon (zich te laten) verplaatsen (bv. om uit de leefruimte te verwijderen of om naar de afzonderingskamer te brengen). Andere termen die worden gebruikt: manuele interventie, holding.
 - Mechanische fixatie is het aanwenden van mechanische hulpmiddelen, met uitzondering van ergonomische hulpmiddelen, bevestigd aan of in de directe omgeving van de jongere die de bewegingsvrijheid van de jongere beperken en die door de jongere zelf niet kunnen worden opgeheven of verwijderd.
 - Medicamenteuze fixatie (ook chemische fixatie genoemd) is het (acuut of chronisch) gebruik van neuroleptische, anxiolytische, sedatieve of hypnotische medicatie om het gedrag te controleren of te beheersen.
- Dwangmedicatie is het toedienen van medicatie (vb. kalmeringsmiddelen) zonder toestemming van de jongere.
- Dwangbehandeling is een behandeling die wordt toegepast op (1) een persoon die in staat is zijn toestemming te geven, maar dit weigert, of op (2) een persoon die niet in staat is toe te stemmen, maar zich tegen de behandeling verzet.
- In deze inspectieronde wordt time-out gedefinieerd als het geheel van maatregelen die genomen worden om voor een beperkte tijd een jongere te verwijderen van de openbare ruimte op een afdeling en onder te brengen in zijn kamer of in een aparte ruimte met niet-afgesloten deur.
- Afzonderingskamer = een specifiek ingerichte ruimte die gebruikt wordt voor het opsluiten van een jongere die een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en/of anderen en met de bedoeling probleemgedrag te controleren.
- Time-out kamer = een specifieke ruimte met niet-afgesloten deur die gebruikt wordt om een jongere een beperkte tijd in onder te brengen.
- Een comfortroom is een prettig ingerichte kamer die op vrijwillige basis gebruikt kan worden door jongeren wanneer zij zich angstig, onrustig of boos voelen. Een comfortroom is geen alternatief voor afzondering maar een ruimte waar jongerentot rust kunnen komen en zich even af kunnen zonderen van de drukte van de afdeling.

- Een jongere is een persoon jonger dan 18 jaar of 21 jaar (indien vrijwillig verlengde hulpverlening werd aangevraagd).
- Een signaleringsplan of crisisplan of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende (agressie)aanval te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen. Dergelijk plan bevat minstens:
 - de concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen,
 - de mogelijke acties of stabiliserende maatregelen in de verschillende fasen,
 - wat de jongere of zijn omgeving kan doen,
 - wat hulpverleners kunnen doen.

2 SITUERING VAN DE VOORZIENING

2.1 ERKENNINGSGEGEVENS

OOC Luein beschikt over 1 afdeling met twee leefgroepen Tilda en Philar. Beide leefgroepen richten zich naar dezelfde doelgroep: adolescente meisjes tussen 12 en 18 jaar. Het OOC is erkend voor 13 plaatsen residentiële opvang en 2 plaatsen ambulante opvang.

Naam voorziening	Adres voorziening	Opnamecapaciteit voorziening
OOC Luein	Dorp Oost 101 9080 Lochristie	13 residentieel en 2 ambulante

Naam leefgroep	Opnamecapaciteit leefgroep	Profiel/finaliteit leefgroep	Minimum en maximum leeftijd jongeren
Tilda	9	Opvoedingsondersteuning aan minderjarigen en hun context	12-18 jaar
Philar	9	Opvoedingsondersteuning aan minderjarigen en hun context	12-18 jaar

2.2 BEZETTING DAG VAN DE INSPECTIE

Aantal jongeren in begeleiding	15 (waarvan 13 residentieel)
Aantal jongeren (jonger dan 18j)	15
Aantal < 12j	0
Aantal jongeren opgenomen door beslissing van de jeugdrechter	Niet gekend door gesprekspartners

3 OOC LUEIN

3.1 PREVENTIEF BELEID

De beperking van vrijheidsberoving tot uitzonderlijke en kortdurende interventies is mogelijk wanneer er gekozen wordt voor een breder beleid van preventie van conflicten.

Agressie voorkomen en conflictpreventie kunnen op verschillende manieren en niveaus aandacht krijgen.

Voorbeelden daarvan zijn:

- Inspraak van jongeren, hun familie en naasten in de jeugdhulp is een belangrijk basisaspect voor kwaliteitsvolle hulpverlening: niet enkel de betrokkenheid bij de individuele behandeling, zoals bij het opstellen en evalueren van het handelingsplan/oriëntatieverslag, maar breder gezien ook de participatie op het beleidsniveau.
- Het verbeteren van de ervaringen van jongeren: de leefregels die gehanteerd worden, waaronder de mogelijkheden tot contact met buitenwereld, kunnen een effect hebben op het ontstaan en de preventie van conflicten. De aandacht voor ervaringen van jongeren is een belangrijke voorwaarde tot verbetering.
- De bestaffing en de infrastructuur kunnen het gebruik van alternatieven en de mogelijkheden qua de-escalatie beïnvloeden.
- Een aanbod van sessies agressiebeheersing, zelfcontrole en regulatievaardigheden voor jongeren en hun context.
- Er zijn studies in de gezondheidszorg die aantonen dat het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen een daling kan teweeg brengen in het aantal agressie-incidenten. Een signalerings-, crisis- of time-outplan is een hulpmiddel om in een vroeg stadium een dreigende escalatie te herkennen en te voorkomen. Het omschrijft wat de jongere, zijn omgeving en hulpverleners kunnen doen om een crisissituatie te voorkomen. De jongere leert m.b.v. zijn signalerings-, crisis- of time-outplan zijn gedrag onder controle te krijgen doordat hij vroeg herkenning krijgt van zijn waarschuwingssignalen.
- Een vormingsbeleid dat gericht is op preventie van conflict, agressiepreventie en de-escalatie, op het gebruik van alternatieven en op het veilig uitvoeren van interventies.
- De opvang na incidenten waarbij debriefing met alle betrokkenen en een herstelgesprek belangrijke facetten zijn.

3.1.1 Agressiepreventiebeleid

3.1.1.1 Signaleringsplannen/crisisplannen/ time-outplannen

Werkwijze

De voorziening/instelling werd bevraagd of ze gebruik maken van signalisatie-, crisis- of timeoutplannen.

Deze signalisatie-, crisis- of timeoutplannen dienen minstens de volgende 4 aspecten te bevatten:

- een concrete omschrijving van signalen of vroege voortekenen
- de mogelijke acties / stabiliserende maatregelen in verschillende fasen
- wat de jongere kan doen
- wat hulpverleners kunnen doen

Indien de voorziening werkt met dergelijke plannen werden 5 jongerendossiers ingekeken om het gebruik van signalerings-, crisis- of time-outplannen na te gaan.

De betreffende jongeren zijn bij voorkeur meer dan 1 maand opgenomen in de voorziening/instelling. (Indien de voorziening of instelling afspraken heeft betreffende de termijn waarin signalerings-, crisis- of time-outplannen worden opgemaakt, dan wordt die termijn genomen).

Indien de voorziening aangeeft niet te werken met signalisatie-, crisis- of timeoutplannen met de vereiste elementen dan wordt aan de voorziening gevraagd hun werkwijze op vlak van preventie op individueel niveau verder toe te lichten.

Vaststellingen

OOOC Luein geeft in de bevraging aan geen gebruik te maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.

Toelichting:

Op maat van bepaalde jongeren worden soms 'knipperlichten' uitgewerkt. Zo heeft één meisje een thermometer op de kamer: indien ze naar haar kamer wordt gestuurd om tot rust te komen, zet ze haar thermometer: hoe boos ben ik. De begeleider komt regelmatig langs en kijkt of de thermometer al gezakt is tot het niveau 'ik ben voldoende gekalmeerd om een gesprek aan te gaan'. Deze systemen worden uitgewerkt met de stafmedewerkers en besproken in de teamvergaderingen. De afspraken hierrond zijn niet uitgeschreven in het dossier van de betrokken jongere (wel in het dagelijkse taken/medicatie logboek van de begeleiding).

Werkt de voorziening met signalerings-, crisis- of time-outplannen?	neen
Aantal dossiers gecontroleerd op de aanwezigheid van signalerings-, crisis- of time-outplannen	0
Aantal dossiers met een signalerings-, crisis- of time-outplan	0

3.1.1.2 De-escalatie

Werkwijze

De infrastructuur werd tijdens het afdelingsbezoek bekeken. Hierbij werd vooral aandacht geschonken aan over welke infrastructuur de voorziening beschikt om agressie te vermijden.

De bestaffing en de mogelijkheid om extra hulp in te roepen van collega's bij noodgevallen (24 u op 24 u) werd bevestigd. Verwacht wordt dat in noodgevallen binnen de 15 minuten ondersteuning kan geboden worden.

Er werd bevestigd of er in het ondersteuningsaanbod voor jongeren sessies worden georganiseerd over agressiebeheersing, zelfcontrole of regulatievaardigheden en of er in het ondersteuningsaanbod voor ouders van jongeren opvoedingsondersteuning voorzien is specifiek gericht naar omgaan met moeilijk gedrag, agressiepreventie en crisisinterventie.

Vaststellingen

De voorziening/instelling beschikt over volgende soorten jongerenkamers:

Aantal eenpersoonskamers	Aantal tweepersoonskamers	Aantal meerpersoonskamers (>2)
--------------------------	---------------------------	--------------------------------

15	0	0
----	---	---

Daarnaast is volgende Infrastructuur voorhanden om de de-escalatie mogelijk te maken: Er zijn twee ruime leefruimtes met daarnaast een theaterzaal (film bekijken, dans- en verkleedmogelijkheid), de tuin (zal nog verder verfraaid worden tot een emo- en belevingstuin), de TOit ruimte: een ruimte waar jongeren naar toe gestuurd worden om tot rust te komen (nooit op slot, sober ingericht met zetel en muziek). Soms wordt ook gebruik gemaakt van de gespreksruimtes vooraan om een jongere eventjes tot rust te laten komen.

Jongeren moeten altijd vragen aan de begeleiding om ruimtes te gebruiken, zodat begeleiding weet waar de jongere zich bevindt en desgewenst kan observeren. Ook als jongeren naar hun eigen kamer wensen te gaan gedurende de dag moet dit gevraagd worden aan de begeleiding. In de gang van de jongerenkamers zijn twee camera's opgesteld en er is een bewegingsmelder voorzien. Deze informatie is niet opgenomen in het Huishoudelijk reglement.

Overdag kan in geval van nood volgende extra hulp opgeroepen worden: *per leefgroep is er 1 begeleider aanwezig. Daarnaast zijn dagelijks stafmedewerkers aanwezig tijdens de kantooruren: psycholoog, gezinsbegeleider, hoofdbegeleider (bureel in de nabijheid van de leefruimtes). Eén stafmedewerker is altijd van permanentie tot 21 u 's avonds (start nachtdienst om 8.45 u).*

's Nachts is er 1 personeelslid aanwezig op de afdeling. *Het betreft een inslapende nachtdienst. In geval van nood kan extra hulp opgeroepen worden op de afdeling via de stafpermanentie. De afspraken zijn 'zo snel mogelijk' ter plaatse aanwezig zijn.*

Extra hulp kan niet over 24 u beschikbaar zijn binnen de 15 minuten in de huidige permanentieregeling.

Er is geen verpleegkundige continu beschikbaar maar er is wel een afspraak met de huisartsenpraktijk dat er continu kan gebeld worden.

In het ondersteuningsaanbod zijn standaard geen sessies zelfcontrole / regulatievaardigheden / agressiebeheersing voorzien voor jongeren
Indien dit gewenst is wordt dit georganiseerd op maat van de jongere (voorbeeld: bumpersessie).

In het ondersteuningsaanbod zijn geen sessies opvoedingsondersteuning voor ouders van jongeren over omgaan met moeilijk gedrag / agressiepreventie / de-escalatie voorzien:
Er werden wel voordrachten over de visie geweldloos verzet georganiseerd voor geïnteresseerde ouders of lectuur over het onderwerp voorgesteld.

3.1.2 Het verbeteren van ervaringen van de jongeren

3.1.2.1 Leefregels

Werkwijze

Tijdens de inspectie werden de leefregels bevraagd bij personeelsleden en jongeren en werden de infobrochures ingekeken.

- Welke leefregels zijn er die invloed hebben op de vrijheid van jongeren ?
- Welke informatie krijgen de jongeren en hun ouders over de leefregels?
- Welke controles gebeuren er?

- Zijn er procedures opgemaakt voor de verschillende controles die er gebeuren?

Vaststellingen

Er zijn zeer veel algemeen geldende leefregels, daarnaast zijn er ook leefregels op maat van de jongeren volgens de fase waarin de jongere zich bevindt (er zijn vier fasen met telkens meer vrijheden, elke jongere start in fase 2).

Er is een brochure met toelichting van de algemeen geldende leefregels voor de jongeren (= huishoudelijk reglement). De jongeren krijgen dit bij aankomst in de voorziening en deze bundel dient ook te liggen in elke kamer van de jongere.

Volgende controles gebeuren op de afdeling:

- kamercontrole
- drugscreening (= urinecontrole)

Voor alle controles die gebeuren zijn procedures opgemaakt.

Niet alle leefregels zijn schriftelijk beschreven.

Over volgende regels ontbreekt schriftelijke informatie voor jongeren:

- soms wordt overgegaan tot een verplichte time-out naar een gemeenschapsinstelling, ander OOOO of zorgboerderij
- bij extreme agressie (lichamelijk of materiaalvernietend) wordt politieinterventie gevraagd
- in de gang van de jongerenkamers is camerabewaking voorzien en een bewegingsmelder. Jongeren en hun ouders of naasten worden hierover niet geïnformeerd in het Huishoudelijk reglement

Aantal bevroegde jongeren	5
Aantal jongeren die aangeven dat de leefregels duidelijk zijn	0

De jongeren in de bevraging gaven aan dat er zo veel leefregels zijn waardoor het onmogelijk is die te onthouden, zeker niet in de beginperiode. De begeleiders wijzen echter continu op de leefregels waardoor het op den duur duidelijk wordt. Momenteel worden alle leefregels geëvalueerd in de teamvergadering en mogelijks aangepast. De aanpassingen worden doorgegeven op het groeps gesprek voor de jongeren daags na de teamvergadering. De jongeren zeiden momenteel overspoeld te worden door nieuwe regels.

Aan de jongeren werd gevraagd wat er gebeurt als je verplichte groepsmomenten, niet wil volgen. Volgende antwoorden werden gegeven: indien een jongere weigert om aan te sluiten bij de vormingsmomenten overdag ter vervanging van de school dan wordt de GSM tijdens die periode in beslag genomen en dient de jongere op haar kamer te verblijven gedurende de vorming.

Indien er in het weekend vrijetijdsactiviteiten buitenshuis worden georganiseerd dan moet de gehele groep aansluiten (omdat er meestal maar 1 begeleider aanwezig is). Meestal weigert niemand hierop aan te sluiten gezien de jongeren blij zijn om de voorziening te verlaten. Indien 1 van de jongeren zich in fase 1 bevindt en er is slechts 1 begeleider op dienst, kunnen er geen groepsactiviteiten buitenshuis worden georganiseerd (in fase 1 mag de jongere de voorziening niet verlaten). De bevroegde jongeren gaven aan dat ze dan soms een beetje boos zijn op de jongere die hiervan de oorzaak is.

3.1.2.2 Contact met de buitenwereld

Werkwijze

Jongeren werden tijdens de inspectie bevestigd over de mogelijkheden die er zijn qua contact met de buitenwereld. Daarnaast werden de onthaalbrochure en het document met de leefregels opgevraagd. Indien niet alle informatie hierin werd teruggevonden werden medewerkers hierrond bevestigd.

Vaststellingen

Contact met de buitenwereld is mogelijk op volgende manieren:

- Bezoek: jongeren kunnen gedurende de wekdagen bezoek ontvangen (minstens 1 x per week per bezoekende partij). *Een bezoek kan maximaal 3u duren. Elk bezoek vindt plaats in de bezoekruimte. De bezoekregels zijn afhankelijk van de fase waarin de jongere zich bevindt. In fase vier kan meer bezoek worden toegestaan. De psychologe benadrukt dat in de praktijk meer bezoek wordt toegestaan in alle fasen indien de relatie goed zit. Blijft dan de vraag waarom deze beperkende regel wordt behouden.*
- Telefonisch contact: *is in principe enkel mogelijk met de persoonlijke GSM.. De begeleiding zal indien nodig het gebruik van de persoonlijke GSM inperken als sanctie (vb: enkel beperkt gebruik op bureel stafmedewerker). Indien de jongere zelf geen GSM ter beschikking heeft zullen afspraken gemaakt worden door de stafmedewerkers betreffende bellen met de telefoon op de leefgroep. Uit het gesprek met de psycholoog en de hoofdbegeleider bleek dat dit wel regelmatig gebeurde maar duidelijk afgelijnd (het is niet de bedoeling dat er massaal getelefoneerd wordt op kosten van de voorziening).*
- Post / Contact via mail / elektronische berichten / skype / toegang WIFI: post wordt dagelijks rondgedeeld, er is dagelijks mogelijkheid om brieven af te geven om te versturen. Recreatief internetten kan dagelijks 30', behalve in fase 1. Er is geen postcontrole of controle van de berichten die via internet worden verstuurd.
- Uitgangsmogelijkheden (onder begeleiding van familie / alleen): dit wordt op maat van de jongere en volgens de fase waarin de jongere zich bevindt afgesproken. De jongeren vinden dat ze hier zeer sterk in worden beperkt.

Besluit:

Volgens de neergeschreven regels is er geen dagelijks contact met de buitenwereld mogelijk.

Aantal bevestigde jongeren	5
Aantal jongeren die aangeven dat er dagelijks contactmogelijkheden met vrienden/familie zijn	0

3.1.3 Betrokkenheid van jongeren

Werkwijze

De organisatie werd bevestigd over de manieren waarop jongeren betrokken worden bij beleidsmatige aspecten van de hulpverlening.

Jongeren werd gevraagd of ze een handelings – of begeleidingsplan hebben, of ze uitgenodigd worden op een multidisciplinaire bespreking van hun begeleidingsplan en of hun ouders hierop uitgenodigd worden.

Vaststellingen

Jongeren worden niet beleidsmatig betrokken op organisatieniveau;

De jongeren hebben wekelijks een groepsgesprek waar ze ook afspreken, regels ter discussie kunnen stellen. De jongeren vertellen dat ze hierop meestal antwoord krijgen van de begeleiding: wij kunnen dit niet wijzigen.

De jongeren worden wel betrokken bij de inrichting van de leefgroep, de nieuwe inrichting van de tuin,.. deze participatie gebeurt via de groepsgesprekken waar de mening van de jongeren wordt gevraagd. Via de verslaggeving wordt dit meegenomen op organisatieniveau.

Jongeren worden betrokken in hun individueel traject: de bevroegde jongeren voelden zich allemaal duidelijk betrokken in de opmaak van hun persoonlijk oriënteringsverslag en het zoeken naar een vervolgetraject.

Volgens de jongeren zijn bij de eindbesprekingen volgende personen altijd aanwezig: zichzelf, hun ouders en indien van toepassing de toegewezen consultant van de JRB.

Aantal bevroegde jongeren	5
Aantal jongeren die aangeven dat ze een handelingsplan/oriëntatieverslag hebben	5
Aantal jongeren die aanwezig waren op een handelingsplanbespreking of bespreking oriëntatieverslag	5
Aantal jongeren van wie een ouder/context aanwezig was op een behandelplanbespreking/bespreking oriëntatieverslag	5

3.1.4 Inscholing van nieuwe medewerkers

Werkwijze

Het inscholingsprogramma voor nieuwe medewerkers werd opgevraagd tijdens de inspectie. Er werd gevraagd hoeveel maal per jaar er een inscholingsprogramma georganiseerd wordt.

Er werd in dit programma bekeken of er tijdens de inscholing tijd werd besteed aan vorming over:

- Agressiepreventie of de-escalatie
- Signalerings-, crisis- of time-outplannen
- Het inoefenen van afzonderingstechnieken (indien van toepassing)

Vaststellingen

Het inscholingsprogramma bevat	
Agressiepreventie/de-escalatie	Ja
Signalerings-, crisis- of time-outplannen	Neen
Afzonderingstechnieken inoefenen	NVT

Jaarlijks worden twee verdiepings- en opfrissingsmoment voor alle pedagogische medewerkers georganiseerd. De laatste vormingen waren op 25 oktober 2016 en 25 april 2017 rond geweldloos verzet. Alle pedagogische medewerkers volgden een basiscursus rond de basisattitude houding geweldloos verzet. Dit werd oorspronkelijk in groep georganiseerd. Medewerkers die later in dienst kwamen volgen individueel deze cursus.

3.1.5 Opvang na incidenten

Werkwijze

Er werd gevraagd aan de voorziening om cijfers die bijgehouden worden rond agressie-incidenten voor te leggen. Tijdens de inspectie werd bevraagd of er een debriefing/herstelgesprek gebeurt na agressie-incidenten en met wie dit gebeurt. Er werd nagevraagd of er een specifiek team/ een specifiek aanspreekpersoon voorzien is voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten.

Er werd een voorbeeld opgevraagd van een incidentanalyse met verslaggeving van een agressie-incident. Jongeren werden gevraagd of ze geïnformeerd waren over de maatregelen die bij ernstige agressie-incidenten worden genomen.

Vaststellingen

Medewerkers geven aan dat er na ernstige agressie-incidenten steeds een debriefing/herstelgesprek gebeurt:

- Binnen het team
- Met jongere zelf
- Met medejongeren

Elk incident wordt altijd besproken zowel met de stafmededewerkers (waaronder psycholoog) als binnen het team. Met de jongere zelf gebeurt altijd een herstelgesprek. Vanuit de visie geweldloos verzet die gehanteerd wordt binnen de voorziening wordt altijd gepoogd om de jongere aan te zetten tot een herstelactie. Indien dit echt niet lukt neemt de begeleiding dit op zich. Ook met de medejongeren wordt na een agressie-incident een groepsgesprek gehouden.

Er worden hierover echter geen cijferregistraties bijgehouden.

De bevraagde jongeren zeggen dat de begeleiding altijd uitdrukkelijk vraagt om niet meer op voorbijfeiten terug te komen. Dit wordt volgens hen niet meer besproken.

Er is voorzien voor psychologische opvang van medewerkers na ernstige incidenten

Aantal geregistreerde agressie-incidenten in 2016	NVT
Aantal tussenkomsten van het opvangteam/ aanspreekpersoon na ernstige agressie-incidenten	NVT

Een incident-analyse met verslaggeving van een agressie-incident kon aangetoond worden. In het kwaliteitshandboek zit een sjabloon voor dergelijke bespreking.

Het blijft echter onduidelijk wanneer een analyse van een agressie-incident wordt opgemaakt.

Aantal bevraagde jongeren	5
Aantal jongeren die aangeven dat ze informatie kregen over de maatregelen bij agressie-incidenten	0

3.2 AFZONDERING EN SEPARATIE

3.2.1 Beleid en Procedure

Werkwijze

De cijfers van 2016 m.b.t. afzondering en separatie werden opgevraagd (indien registratie). De procedure / visietekst voor afzondering en separatie werd opgevraagd en nagezien (indien er een procedure kan voorgelegd worden, zoniet kan tijdens de inspectie nagevraagd worden of er mondelinge afspraken zijn rond afzondering en separatie en zo ja welke).

Indien er wordt afgezonderd/ gesepareerd dan is een procedure of visietekst vereist die volgende vereiste elementen bevat:

- De definitie van afzondering en separatie (= minstens afgesloten deur van de kamer vernoemd)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Proportionaliteit: minst ingrijpende maatregel/graduele aanpak/gefaseerde manier
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
 - minstens om de 30 minuten toezicht op de jongere in afzondering of separatie.
 - minstens om de 60 minuten persoonlijk contact door binnen gaan van een medewerker bij de jongere in afzondering of separatie.
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register

Indien een procedure vereist is dient ook rekening gehouden te worden met volgende richtlijnen: Er werd in de procedure nagegaan of rekening wordt gehouden met volgende richtlijnen:

- Afzondering en separatie zijn niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor afzondering en separatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Indien er afgezonderd of gesepareerd worden moeten jongeren en familie hierover geïnformeerd worden. De infobrochure rond afzondering en separatie voor kinderen/jongeren en voor familie/naasten werd opgevraagd.

Vaststellingen

Er werd de voorbije drie jaar geen enkele jongere van de OOOO Luein afgezonderd of gesepareerd. Er is geen afzonderingskamer(s) op de afdeling. Er gebeuren geen separaties op kamers van jongeren.

Er is bijgevolg geen uitgeschreven procedure / visietekst voor afzondering en separatie vereist.

Uit de bevraging bleek dat er regelmatig een jongere op time out gaat naar een gemeenschapsinstelling, ander OOOO of zorgboerderij. Hiervan kon geen procedure voorgelegd worden.

3.2.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Indien er afzonderingen of separaties gebeuren dan werd nagegaan of ze in het register worden genoteerd: De registers van een steekproef van jongeren in afzondering en separatie van het voorbije jaar werden gecontroleerd. Er werd nagegaan of de registraties minstens volgende gegevens bevat:

- identificatie jongere
- datum
- beginuur
- einduur
- reden van afzondering of separatie
- bewijs van afstemming of overleg (procedure voor afzondering)

Er werd gekeken naar de redenen voor afzondering of separatie, de duur van de afzondering of separatie, de eventuele extra maatregelen en naar de notities over toezicht tijdens de afzondering of separatie.

Vaststellingen

Er wordt geen register bijgehouden over afzonderingen.

Er wordt geen register bijgehouden over separaties.

Dit is ook niet vereist omdat er in de voorziening niet gewerkt wordt met afzonderingen in een afzonderingskamer/separaties.

3.2.3 Infrastructuur van de afzonderingskamer

Werkwijze

Alle ruimtes die gebruikt worden voor afzondering en separatie werden *gecontroleerd (opgelet indien jongerenekamers ook gebruikt worden voor afzondering en separatie dienen ze ook te voldoen aan onderstaande veiligheidsrichtlijnen)*.

Volgende aspecten van de infrastructuur werden gecontroleerd:

- veiligheid inzake automutilatie / verhanging,
- rookdetectie,
- een beloproepsysteem dat steeds bereikbaar is (ook voor gefixeerde jongeren indien fixatie wordt toegepast),
- de mogelijkheid tot visueel toezicht,
- een (aan de doelgroep aangepaste) klok,
- voldoende privacy,
- daglicht.

Vaststellingen

Er is geen afzonderingsruimte of separatieruimte.

3.3 FIXATIE

3.3.1 Beleid en Procedures

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of en zo ja welke fixaties worden toegepast in de voorziening: mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie.

Indien de voorziening fixeert werden de cijfers van 2016 m.b.t. fixatie opgevraagd.

Indien de voorziening fixeert werd de procedure/visietekst voor fixatie opgevraagd tijdens de inspectie (indien geen fixaties gebruikt worden in de voorziening, is uiteraard geen procedure vereist).

Er werd nagegaan of deze procedure / visietekst alle vereiste elementen bevat:

- De definitie van fixatie (mechanische fixatie, fysieke interventie en medicamenteuze fixatie: indien toegepast)
- Zo weinig mogelijk
- Zo kort mogelijk
- Indicaties en tegenindicaties
- Alternatieven
- Eindverantwoordelijke
- Wie mag uitvoeren?
- Toezicht: frequentie en vorm
- Frequentie van evaluatie
- Welke notities in het dossier / register
- Indien medicamenteuze fixatie wordt toegepast: hoe gebeurt het (omschrijving geven)
 - Wordt de medicatie veilig bewaard
 - Registreert men als dit wordt toegediend
 - Gebeurt er regelmatig een evaluatie?
 - Wordt instemming van de jongere gevraagd (of bij toediening of bij opmaak van handelings- of signaleringsplan)

Er werd nagegaan of de procedure conform de richtlijnen is:

- De combinatie van mechanische fixatie en afzondering is niet toegelaten.
- Mechanische fixatie is niet toegestaan onder 12 jaar.
- De redenen voor fixatie volgens de procedure zijn beperkt tot acuut gevaar voor zichzelf of acuut gevaar voor anderen.

Vaststellingen

De voorziening geeft men aan:

- geen mechanische fixatie toe te passen
- geen medicamenteuze fixatie toe te passen.
- geen fysieke interventie toe te passen

Cijfers fixatie 2016

Aantal mechanische fixaties	NVT
Aantal jongereen mechanisch gefixeerd	NVT
Gemiddelde fixatieduur (mechanisch)	NVT
Aantal medicamenteuze fixaties	NVT
Aantal fysieke interventies	NVT

Er is geen uitgeschreven procedure / visietekst fixatie en fysieke interventie gezien niet van toepassing in de voorziening.

3.3.2 Toepassing in de praktijk

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd gevraagd welk fixatiemateriaal ter beschikking is (ongeacht of er ja dan neen gefixeerd wordt). Dit materiaal werd bekeken tijdens de inspectie.

Er werden een aantal dossiers van jongeren die mechanisch gefixeerd werden gecontroleerd.

Er werd gekeken naar de leeftijd van de betreffende jongere (jonger of ouder dan 12 jaar), de duur van fixatie en het type fixatiemiddel.

Vaststellingen

De voorziening beschikt niet over fixatiematerialen.

3.4 VERBETERBELEID

Registratiesystemen dienen als basis voor veiligheids- en kwaliteitsmonitoring.

Verder is het engagement van de verschillende bestuursniveaus belangrijk in de vermindering van het aantal vrijheidsbeperkende maatregelen.

3.4.1 Verzamelen van informatie

3.4.1.1 Preventief klimaat

Werkwijze

Er werd gevraagd over welke onderwerpen de voorbije 5 jaar evaluaties gebeurden:

- Leefregels van de afdelingen (we verwachten hier een globale evaluatie van alle leefregels)
- Ervaringen van jongeren, familie en medewerkers
- Registraties van afzonderingen

De verslaggeving van deze evaluaties werd opgevraagd. Er werd nagekeken of de voorzieningen aan de slag zijn gegaan met deze evaluaties.

Vaststellingen

Er kon aangetoond worden dat leefregels geëvalueerd werden (de voorbije 5 jaar) door:

- Medewerkers in 2017

Momenteel worden in de teamvergadering alle leefregels overlopen, aangepast en aangevuld. De updates van de leefregels worden digitaal aangepast en in het groepsgesprek gecommuniceerd aan de jongeren. Deze evaluatie van alle leefregels zit niet vervat in een terugkerend (systematisch) systeem.

Er kon niet aangetoond dat de voorziening op een doordachte wijze omgaat met de evaluaties. Jongeren krijgen in de groepsgesprekken wel de kans om leefregels ter discussie te stellen maar er gebeurt nooit een systematische bevraging van alle leefregels.

Er gebeurde de laatste 5 jaar een medewerkerstevredenheidsmeting op deze afdeling

Beschrijving: in 2016 gebeurde een tevredenheidsmeting voor de medewerkers d.m.v. een (anonieme) vragenlijst aan de medewerkers. Er was in 2016 een respons van 73 %.

Er gebeurde de voorbije 5 jaar een jongerentevredenheidsmeting op deze afdeling.

Beschrijving: *er gebeurt jaarlijks een tevredenheidsmeting van alle jongeren. Dit gebeurt via een vragenlijst met 21 vragen waarop een score kan gegeven worden van 1 (zeer ontevreden)tem score 6 (zeer tevreden) . Vraag 22 is een open vraag waar de jongeren zelf een opmerking kunnen geven. De vragenlijst wordt afgenomen bij het verlaten van de voorziening.*

Er gebeurde de laatste 5 jaar een tevredenheidsmeting bij de context op deze afdeling.

Beschrijving: er gebeurt eveneens jaarlijks een tevredenheidsmeting van alle ouders van jongeren die de voorziening verlieten dat jaar. Dit gebeurt eveneens via een vragenlijst met gesloten vragen en met twee open vragen. De respons op deze tevredenheidsmeting is duidelijk minder dan bij de jongeren: in 2016 konden slechts vier vragenlijsten verwerkt worden.

Beschrijving van eventuele knelpunten die uit één van de metingen bleek en die ook aan bod kwam tijdens de inspectie: *in de tevredenheidsmeting van de jongeren scoorde voeding het minst positief, ook in de aanvullende open vraag werden hierover opmerkingen geformuleerd door de jongeren. Tijdens de jongerenbevraging gedurende de inspectie gaven de jongeren ook als verbeterpunt mee dat de voeding beter kon: minder aardappelen, vers brood en aanvullen van charcuterie zonder varkensvlees zelf al is de andere charcuterie met varkensvlees nog niet op.*

3.4.1.2 Agressie-incidenten, afzonderen, separeren en fixeren

Werkwijze

Er werd aan de voorziening gevraagd of agressie-incidenten worden geregistreerd. De cijfergegevens van de registraties hiervan werden opgevraagd.

Indien de voorziening afzondert, separeert of fixeert dan worden de cijfergegevens van de registraties opgevraagd.

Vaststellingen

Vermits er geen afzonderingen, separaties of fixaties zijn, is registratie hier niet van toepassing.

Agressie-incidenten worden in de voorziening niet geregistreerd. Er zijn geen cijfers over agressie-incidenten beschikbaar op voorzieningsniveau.

Voor de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg wordt wel een jaarverslag van de interne dienst voor preventie en bescherming op het werkt ingediend.

De voorziening stuurt regelmatig jongeren op een verplichte time-out naar gemeenschapsinstellingen, zorgboerderijen, andere OOC's. Het aantal time outs noch de reden wordt geregistreerd.

De voorziening gaf tijdens de bevraging aan dat bij zware agressie politie werd opgebeld voor een interventie. Dit gebeurt altijd na overleg met de permanentie maar de werkwijze is binnen de voorziening niet schriftelijk vastgelegd en het is ook niet gespecificeerd over welk soort agressie het gaat.

Er konden geen cijfers voorgelegd worden van politie-interventies.

3.4.2 Analyse en bespreking van het beschikbaar materiaal

Werkwijze

Tijdens de inspectie werd verslaggeving opgevraagd over de bespreking van de beschikbare analyserapporten op de verschillende beleidsniveaus (afdeling, directie, Raad van Bestuur):

- Cijfers rond agressie-incidenten
- Cijfers rond afzondering
- Cijfers over fixaties (inclusief fysieke interventie)

Vaststellingen

Er kon niet aangetoond worden dat er in 2016 een analyserapport werd gemaakt over agressie-incidenten.

De voorziening of instelling kan aantonen dat volgende cijfers besproken worden op de verschillende beleidsniveaus:

	afdeling	directie	Raad van Bestuur
cijfers over agressie-incidenten	Neen	Neen	Neen
cijfers over afzondering / separatie	NVT	NVT	NVT
Cijfers over fixatie	NVT	NVT	NVT

4 CONCLUSIE

4.1 STERKE PUNTEN

Preventief beleid

- De infrastructuur biedt mogelijkheden voor time-out en alternatieven van VBM (1 persoonskamers + tuin en alternatieve ruimtes zijn beschikbaar).
- Jongeren en familie worden sterk betrokken bij de hulpverlening (participatie jongeren en/of ouders aan behandelplan, initiatieven voor structurele beleidsmatige betrokkenheid).
- Inscholing met veel aandacht voor conflictpreventie.
- Er gebeuren regelmatig (jaarlijks) tevredenheidsmetingen bij jongeren.
- Er gebeuren regelmatig (jaarlijks) tevredenheidsmetingen bij context.

4.2 VERBETERMOGELIJKHEDEN

De voorziening of instelling dient onderstaande aspecten van het beleid inzake vrijheidsbeperkende maatregelen op te nemen in het verbeterbeleid.

Preventief beleid

- Het (meer gestructureerd) gebruik maken van signalerings-, crisis- of time-outplannen.
- Onvoldoende extra hulp mogelijk bij noodgevallen 's nachts (niet binnen 15 min).
- Jongeren beter informeren over leefregels
- Er zijn zeer veel leefregels, vaak ook beperkend en volgens de fase waarin men zich bevindt. In het kader van VBM is het aan te bevelen te kiezen voor een beperkt aantal algemeen geldende leefregels en verder afspraken te maken op maat van de jongere.
- De mogelijkheden voor jongeren op contact met de buitenwereld verhogen.

Verbeterbeleid

- Jaarlijkse evaluatie van leefregels door alle betrokkenen medewerkers / jongeren / familie.
- Meer cijfers verzamelen o.a. van agressie incidenten, politieinterventies, verplichte time-outs,...
- De verzamelde cijfergegevens jaarlijks bespreken op de drie beleidsniveaus, afdeling, directiecomité en Raad van Bestuur.